

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Czirják Albert.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, PORTSÁK GYULA, DR. FERENCZI ZOLTÁN,
SÓLYOM JÁNOS ÉS ZAJZON DÉNES.

Megjelenik — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal. — **Előfizetési ára:** egész évre 3 frt., félvre 1 frt 50 kr. — Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számítatnak. — Kéziratok nem adatnak vissza.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhöz (Főtér 30-ik szám.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — KÖRÖZSI JÓZSEF, ev. ref. tanító, egyleti helyettes pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (Wesselényiutca 11. sz. a.) küldendők.

Báró Eötvös József.

„Márványszobor helyébe,
Ha fennmarad nevem,
Eszméim gyözedelme
Legyen emlékjelem.”

Márványszobor őrzi emlékét a főváros egyik terén. A nagy *idealista* nyughatik-e békén sirjában? Ha teljesült e a forró óhajlás, melynek valószínűségeért küzdött egy életen át a gazdagon megáldott elme tengermély gondolataival, a vallásosan meghatott szív odaadó kultusával és a lázas tevékenységben fáradó akarát hajlíthatatlan erélyével és szilárd elhatározásával?

Eszméi gyözedelmét nem várja-e a siriágyban? Eszméi gyözedelméért nem kell-e fohászodnia a megdicsőültek társaságában?

E kérdés fölvetése oly természetes az ő halálának évfordulóján, mely már a tizenhetedik éve a nemzeti gyászoknak, mely sirjába kísérte. Az a nemes hevülés, mely az 1868. XXXVIII. törvény-cikket létrehozta, mely eszményi hittől áthatva a népnevelési egyletek hatalmas szövetségét akarta létesíteni a társadalom minden jogos tényezőinek megnyerése útján azon valódi *demokrat* eszme valószínűsítésére, mely az egyéni jogot mindenkinek a *képesség* megadásával akarja összekötni; mely a jogot felelősség nélkül nem áldásnak, de társadalom- és állambontó visszaélésnek tekinti, de a *felelősség* gyakorlására a műveltség útján akar képesíteni: az a nemes hevülés ott lenn a siriágyban nem kérde-e tőlünk: dolgoztok-e emlékjelt számomra, eszméim gyözedelmét kivívtátok-e?

1848. aug. 3-án tartott beszédében mondá: „Elhalasztani a nevelési intézkedéseket nem más, mint azon időpontot elhalasztani, melyben a nép azon jogát, melyet az állam adott, valósággal el-

vezheti; mert jó és szép az, ha azt mondják, a mi a törvényben van, hogy minden ember hasonlóképp politikai jogokkal él; ám a politikai jogokat nem csak a törvény adja, hanem a *személyes képesség* is.”

Az *egyéni képesség*: a szabadság legszentebb biztosítója. Az *egyéniség* az állam *csirája*, életerős *magva*. Ez *egyéniség* fejlesztése a népnevelés hivatása. Mint küzdött az *egyéniség* érdekében a gondolkodó bölcsész buvárkodó elméjével a XIX. század uralkodói eszméinek taglalásával, mint küzdött a *Vár és kunyhó* költője, ki a vár és kunyhó két lakóját a legszentebb egyéni jog: a *szerelem* címén egy sirba fekteti! E nagy eszmét fejezi ki a keresztyén vallás is, melynek oly tiszta mély érzése hatotta át egész életén keresztül. De küzdött, hogy ne csak a halhatatlanság közös reményében legyünk testvérek, hanem a halandó életreményei se válasszanak el. Az *egyéni jog* helyett a *kiváltság*ot szolgáló közkormányzás eltörléseért küzdött a *Reform* cz. művében: a kormány felelősségének nagy elvéért ugyanakkor, midőn a régi megyét elévülhetetlen bélyeggel bélyegezte meg a *Falu jegyzőjében*.

De ez *egyéni jog* felfegyverkezését az óriási életharczban a műveltség adja meg.

Ez jelentősége a népnevelés általános kötelezettségének, ha nem a papíron marad, de az életbe megy át.

Az élet logikája a gyakran gúnyolt ugynevezett *idealistáknak* szép elégtételt szolgáltat. A népnevelési egyletek létrejöttét a felekezetek féltékenykedése, a népnevelés kizárólagos jogát követelő egyház ellenszegülése megátolta: és ma mi egyebet hirdetnek a közművelődési egyletek, melyeknek jogosságát és szükségét a Felső kolozsvári látogatása alkalmával oly feledhetetlen hatá-

rozottsággal és a személyét környező nimbussal ruházta föl?

Most van keletkezében a társadalom nagy szövetségese a népnevelés oly egyetemes valószínűsítésére, mely *nemzetiségünket* is erősítve, *biztosítsa és fejlessze.*

A nagy idealista! Halála előtt mondá Molnár Aladárnak: „Lehetetlen ily állapotokban megmaradnunk, az eddigi eljárással olyan kevésre mehettünk, hogy a különben lehető is alig eszközölhetjük.“

Utóda, eszméi örököse, *Trefort* több mint tíz évi lankadatlan buzgalommal dolgozott tovább az Eötvös által kigondolt nagy terv szerént! és nem mondhatja-e el most is Magyarország közművelődésének e hatalmas alakja: „a lehető is alig eszközölhetjük?“

Eötvös a gondolat embere, a cselekvés kiélégíthetetlen vágyával tért sírjába. *Trefort*, a tett embere, közelebről is panaszolt az Akademiában, hogy a valódi nagy és nemes gondolatok körébe mily kevés ember vágyik Magyarországon. Mit felelünk mi, a nagy halott végrendeletének végrehajtói?

Oh ne legyünk kislelkűek. Sokat, nagyon sokat haladtunk. Az intézmények egész sora jött létre országszerte. Budapesten rogyogó palotái emelkedtek az oktatásnak és nevelésnek: de ha rágondolunk a vézre, mely a *szabadság* és *egyenlőség* nagy eszméit fenyegeti a *nemzetiség*, a *fajküzdelem* siketítő lármájában: elfogódás nélkül nem gondolhatunk a jövőre.

Kérdjük a *Reform* írójával: „Egy óriási harc előkészülete-e ez, melyben egykor a szabadság és elnyomói végső diadalért küzdenek; vagy talán az első lépés azon boldogabb korszak felé, melyben az emberi nem egy nagy egésznek érzi magát.“

Midőn Európa a háború előestéjén, a fajgyülelet iszonyú harcának kitörése előtt szorongó szívvel áll; midőn a népek az emberirtó eszközök tökéletesítésétől várják üdvöket, nyugalmutakat; mikor az *egyház* helyébe az állam és a tömeg óriási hatalmai készülnek összetűzni: az ercsi-i sír csendjéből mint távoli kápolna tiszta hangja cseng fülünkbe Eötvös szent esengése egy jobb kor felé, melyben az emberi nem egy nagy egésznek érzi magát. Pihenj nagy szív. Eszméid győzedelmét a kitörő viharban se féltsd. Az ember legjobb, legszentebb érdekeiért küzdöttél egy életen át: ez érdekeket nem nyomja el többé sem a leigázó zsarnoki hatalom járma, sem a társadalom önző tusája. A népnevelés lépésről-lépesre hódít. Eszméid győzedelmét napról-napra kell megszerezni, minden talp-

alattnyi tért verítékünkkel vagy vérünkkel és könnyünkkel megáztatnunk . . . Végrendeletéről nem feledkezünk meg. És ha kívántad:

És sirjatok egy könyvet
Barátotok felett . . .
Dalt érdemelt, mert költő,
Könyvet, mert szeretett.

E megemlékezés egy könyvsepp szent síró felett és egy fohász eszméid győzedelméért.

Dr. Hegedüs István.

Kolozsmegye népnevelésügye 188⁶/₇-ben.

Kolozsmegye népnevelésügyére vonatkozó ezen közleményünk Kolozsvár város iskolai adatait nem foglalja magában, miután a város önálló törvényhatóságot képezvén, szükséges és nagyon sokakat érdekelhet az ő tanügyi működésének eredményét elkülönítve ismertetni, a mint ez meg is történt.

A megyei *tankötelesek* összes száma a múlt tanévben 22,622 volt. Ezek közül mindennapi 17,197, ismétlő 5425. A megelőző évi létszámhoz viszonyítva, az emelkedés csupán 35. Az összeirt tankötelesek a lakosság számának 13 % -át adják. Miután pedig a népszámlálás adatai szerint e % -nak 15—16-ra kellene mennie, az évenkénti összeírásban még nem értük el a teljes pontosságot s a községi és egyházi hatóságok e tekintetben szigorubb eljárásra buzditandók.

Az összes tankötelesek *felekezetenként* a következőleg csoportosulnak: róm. kath. 881, gör. kath. 10,922, gör. keleti 4088, helv. hitv. 5294, ág. hitv. 866, unitárius 168 és Mózesvallású 403. *Nemzetiségi* tekintetben: magyar 6746=29.82 %, német 866=3.83 %, román 15,000=66.35 %.

Az *iskolábajárók* száma 18,274. A megelőző évihez viszonyítva 2233 emelkedés mutatkozik. A tanköteleseknek e szerént a múlt évben 80.78 % -a járt iskolába. Az iskolábajárók számát *felekezetenként* tanköteleseikhez viszonyítva, úgy találjuk, hogy az a róm. katolikusoknál 84.⁸⁰, a g. katn.-nál 82.⁸⁵, a g. kel.-nél 70.⁶⁵, a helv. hitv.-nál 82.⁸³, az ágostaiaknál 97, az unitáriusoknál 54.¹⁶ és a Mózes vallásúaknál 68.⁴⁹ százalék. Az unitáriusok kedvezőtlen százaléka a szovathi állami iskolának tulajdonítandó, mint a melynek érdekében ottan felekezeti iskolákat beszüntették, ez pedig szűk tanhelyiségeibe a tanköteleseknek felét is alig képes befogadni. A tárgyalások ez ügyben a közigazg. bizottság és a közoktatási kormány között folyamatban vannak, s úgy tudjuk, az illető egyházi főhatóság részéről is lépések tétettek. Megjegyzem, hogy e helyen nem csupán felekezeti érdekek forognak fenn.

Az iskolábajárók emelkedése, valamint az adott közp százalék magában véve elég öröndetes eredmény volna, sőt az egy olyan megyében, mint a mienk, egészen virágzó iskolai viszonyok eredményének lehetne tekinteni. Azonban szépíteném a dolgot, ha erre vonatkozólag egy körülményt elhallgatnák, a mi a fennebbi eredmény értékét mindenesetre csökkenti. A tankötelesek összeírásának előbb említett hiányossága és az a több helyen észlelt törekvés, hogy némely iskolai hatóságok a valóság-nál kedvezőbb összegben mutatják ki az iskolábajárók számát, mindenesetre kérdésessé teszi adott százalék magasságát; de lesz gondom rá, hogy az esetleg hamis

kimutatások szerzői el vegyék majd érdemlett jutalmukat hogy népoktatási statisztikánk alapjául hova tovább megbizhatóbb adatok kerüljenek be.

Az iskolák száma a múlt tanév végén 308 volt. Ezek közül állami elemi 25, felsőnépiskola 2, községi elemi 7, társulati elemi 1 és felekezeti elemi 273. Ez utóbbiak közül r. kath. 11, g. kath. 153, g. kel. 48, helv. hitv. 54, ágostai 7 és Mózes vallású 1.

A fennebbi létszámban a következő 8 új, vagy e tanévben ismét megnyitott iskola foglaltatik benn: a kolozs-barácai társulati, a szász-erkei róm. kath., a szucsáki és kalota-szentkirályi g. kath., a szamosfalvi és m.-valkói g. keleti, az ördög-keresztúri és komlói helv. hitvalású vegyes népiskola.

A megye 226 községe közül nincs iskola Bogácson és Pusztá-Szentmiklóson (mindkettő g. kel.) Tanító hiány miatt szünetelt az iskola Ják'telkén (helv. hitv.), O-Bikalon és O-Nádason (g. kel.). Tehát a tanév folytán tényleg nem volt iskolázás öt községben. Öt község tankötelesei pedig a szomszédos községek iskoláiba jártak, névszerént: a felső-szováthiak A.-Szováthra, a szentmárton-macskaesiak Hosszu-Macskaóra, a kovácsiak Babuczra, a kendermáliak M.-Nagy-Zomborra és a zentelkiek Kalota-Szentkirályra. Továbbá a gör. katolikusoknak 18 iskolájában 9 vándortanító működött.

A tanítók száma, megfelelően az iskolák szaporulatának nyolczczal emelkedett s a tanév végén 330 volt. E szám az iskolákét 22-vel mulja fölül, a mely több letet az állami és községi iskolák adják, melyek többnyire 2—3, sőt több tanerővel is birnak. Több tanítóval bíró felekezeti iskolák ezek: a g. katolikusoknál a mező-szentgyörgyi és a feleki, a g. keletieknél a gy.-dongói 2—2 tanítóval; az ágostaiaknál a vajolai 2, a bátosi 3, a dedrádi 4 és a tekei 5 tanítóval.

A tanítók egyéb viszonyait tekintve: közülök férfi 308 (köztük 20 pap), nő 22 (mindnyájan az állami és községi iskoláknál); képesített 209, nem képesített 121; rendes 282, segéd 48.

Az iskoláknak taneszközökkel való felszereléséről tájékozást a következő adatok nyujtanak. A 308 iskolában található 354 fekete tábla, 26 szemléltetési képgyűjtemény (a ministerium kiadványa, mind az állami és községi iskolákban), 255 fali-olvasótábla, 179 számológép, Magyarország térképe 153, Osztrák-magyar monarchiáé 46, Európáé 84 és a föld öt részéé 59 példányban, 106 földgömb, 85 term.-rajzi ábra-gyűjtemény, 18 iskolában természettani, 33-ban rajz és szépírási taneszköz és 17-ben tornaszerek.

Tanhelyiségek és azok alkalmas butorzata tekintetében megyénk iskolái nagyon hátra állanak. Legnagyobb részök e téren az ujkor légáramlatától egészen érintetlenül maradt, ugyannyira, hogy azoknak legalább $\frac{2}{3}$ -ától a nyilvánossági jogot e czimen ellehetne vonni. Ma már többé ugyanis nem azzal fenyegetjük a reminens iskola-hatóságokat, hogy iskolájuk helyett állami vagy községi iskolát állítunk; hanem azzal, hogy elvonjuk attól a nyilvánossági jogot, a mi pedig minden iskolára nézve elsőrendű életkérdés. Tehát az eszközökből, melyekkel a tovább fejlesztés fokozására hathatunk, teljességgel ki nem fogytunk.

Hogy a tanhelyiségekre vonatkozó kifogásaimat tényleges adatokkal is igazoljam, fölemlitem, hogy népiskoláink 336 tanterme közül csak 152 bir 1² meter minimumképen felvett területet nyujtani egy-egy tanuló számára, és a belvilág magassága csak 100 tanteremben éri

el a 3,3 meter magasságot, nem is említve, hogy egy nagy részének padlója deszkátlan és világitása a legprimitívebb igényeknek sem felel meg. Nem kell nagy szakértelem annak megítéséhez, hogy az ilyen tanhelyiségek mily nagy mértékben koczkatatják a gyermekek legfőbb egészségügyi érdekeit, a mellett, hogy legtöbbször a ezélszerű tanítást is lehetetlenné teszik.

Új iskolaház a múlt évben 6 helyen épült, közöttük a kalota-szentkirályi állami iskoláé két tanítói lakással és 4 tanteremmel, mely utóbbiak minden tekintetben mintaszertiek.

A külső felszerelés hiányaihoz hasonló hátramarádást mutat az iskolák belső szervezete, a mennyiben a népiskolai törvény által előirt hat év tanfolyam még csupán 31 iskolában lett életbeléptetve s 275 iskola növendékei a nélkül lépnek ki az életbe, hogy a természeti és történelmi ismeretek becses anyagával foglalkozhattak volna. Itt kell megemlitenem azon nagy hátrányt is, hogy az iskolába járó gyermekeknek több mint egyharmad része nem bir a szükséges tankönyvekkel és taneszközökkel. 18,274 közül 6709 az ilyenek száma.

Iskoláink összes költségei 90,314 forintra mentek a múlt évben. Ez összegből 21,251 forint termények értékében számítottat fel, 69,063 forint pedig készpénzben. Az egész összeg részletezve a következő kutforrásokból származott: ingatlan vagyon jövedelme 9426, tőkepénz jövedelme 2430, tandíjból 8120, állami segélyből 28,452, községi segélyből 3920, egyházi segélyből 32.171, egyéb forrásból 5795 forint.

Az adott főösszeg a következő kiadások fedezését képezte: tanítói fizetésekre, beleértve a tanítói lakások lakbér-egyenértékét s felekezeti tanítóknál az összes terménybeli jövedelmek 72,927 forint, tisztogatás és fűtésre (beleszámítva a természetben adott tüzelő anyagot is) 6775-, tantermek felszerelésére 1159- szegény gyermekek segélyezésére 724-, vegyes kisebb szükségletekre 1425-, építkezés és tanhelyiségek bérletére 7304 forint.

A tanító fizetések átlaga e szerint 221 forint. Tényleg pedig e javadalom 30 és 600 forint között váltakozik. S e szűkös javadalom értékét még lejjebb szállítja az a sajnos körülmény, hogy az állami tanítókat kivéve, a többiek nagy része rendetlenül és hiányosan kapja fizetését. Minélfogva a közigazgatási hatóságok erélyes támogatására sehol nagyobb szükség nem fog fenn, mint a tanítói fizetések pontos beszolgáltatása körüli segédkezésben. S e készséggel — fájdalom — nem mindenütt találkozunk kellő mértékben. E hatósági támogatás tárgyát — panaszos eseteken kívül — főképp a tandíjuk, iskolai pótdók és büntetéspénzek felbajtásában kell megjelölnöm, mint a mely pénzeknek sokszor hónapokon át egyedüli forrásoknak kellene szolgálniok, a tanítók számára némi fizetési előleg nyujthatásához. Ennek jelentősége annál inkább kiemelkedik, ha meggondoljuk azon tanítóink sorsát, a kik e tanév folytán négy-öt hónapon át nem juthattak egy krajczár fizetésükhöz se. Ezek érdekében én — a közigazgatási bizottság útján — a fenn jelzett irányban erélyes lépéseket tettem.

A közigazgatási helyi hatóságok iskolaügyi buzgalmanak jellemzéséül fel kell még emlitenem azon körülményt, hogy a megye területén a múlt év folytán büntetésre kiirt 7596 iskolamulasztás után csupán 337 forint büntetéspénz hajtattott fel, holott legalább négy-öt ezer forintnak kellett volna befolynia.

Az iskolamulasztások, a múlt év folytán több helyen uralkodott trachoma és himlőjárvány miatt, nagy-

m érvűek voltak. 1347 gyermeknek — tulajdonképpen ez okon — 122,800 felmentett félnapi mulasztása vétetett számba. Ez a körülmény különösen B.-Hunyad vidékén nagyon hátráltatta az iskolai rendes munkálkodást és előhaladást, mely hátrányt iskoláink egy része a tanév kinyújtásával igyekezett csökkenteni.

Ha végül megemlítem, hogy 41 iskolánkban van részint ifjusági, részint népkönyvtár és 6 iskolában (b.-

hunyadi, mocsai, szucsáki áll. el., b.-hunyadi fels. nép-, hidalmási izraelita és m.-gy.-monostori ev. ref. elemi iskolá) kezeltetett *iskolai takarékpénztár*, melyekben együtt 520 forint gyűlt össze, ezzel felsoroltam azon főbb adatokat, melyek népiskoláink jelenlegi állapotának megismeréséhez a legszükségesebbek, s egyszersmind kijelöltem némely irányban a legsürgösebb teendőket is.

Kozma Ferencz.

T Á R C Z A.

„A mi az embert környezi.“

(Folytatás).

Lássuk ezek után, hogy minő hatást gyakorol az emberre a csekélyebb hőmérséklet.

Az olyan hideg, a mely a középértéket alig haladja túl, a mint ez pl. ősz vége felé vagy tél kezdetén történik, bizonyos nemét a borzongásnak kelti föl mi bennünk. s ha az átmenet rögtön volt, egészen reszkétsé válik. Azonban ha az ilyen levegőben kellő mozgásokat teszünk, a borzongás is csakhamar megszűnik s kellemes melegérzet hatja át testünket. A hideg levegőnek első hatása ugyanis abban nyilvánul, hogy a bőridegeket izgatja s ha egyébkép testünk tevékenységben van, ez az izgatás gyorsabb vérműködést, a gyorsabb vérműködés fokozódó anyagcserét, nagyobb mérvű elégetést és végeredményül élénkebb meleget idéz elő. Ennek a belső folyamatnak megfelelőleg a légzés is szabadabb és mélyebb lesz s a szív működés erősbödik, az étvágy növekszik, az állati eledelek utáni vágy fokozódik s az emésztés is gyorsul. Azt tapasztaljuk, hogy ilyenkor a túlterheltség érzete az eledel után nem lép föl oly hamar, mint nyárban. Az áthasoítás, az anyagok feldolgozása tehát hűvösebb időjárás alkalmával növekedni szokott. A gyorsabb és nagyobb anyagcsere nyomai aztán meglátszanak az izmok és idegek szabadabb tevékenységében, valamint a szellemi működés nagyobb frissességében is. Hűvösebb időben az ideg- vagy gyomorbetegségek jóval könnyebben érzik magokat.

Hogy a hidegnek minő fokát képes az ember elviselni a nélkül, hogy egészségének ártana, azt nehezen lehet általánosan meghatározni, mert az ilyen meghatározásnál nem csupán csak a lég alacsony hőmérséklete, hanem annak mozgása s nedvességi állapota is tekintetbe veendő. Tapasztalati tény, hogy a hideg, nedves s szeles atmoszféra több meleget von el a testtől, mint a száraz és csendes, babár az utóbbinak hidegségi foka talán nagyobb is mint az előbbinek; továbbá tiszta, felhőtlen időben mindig több szokott lenni a melegvesztés, mint ha felhők takarják az eget, habár a hőmérő ugyanazon fokon áll is.

De továbbá azért sem lehet biztosan megmondani, hogy mily nagy hideget képes az ember elviselni, mert a hőtermelés egyik embernél nagyobb, a másiknál csekélyebb. Tudjuk, hogy a hőképzés a testben végbemenő elégetési folyamattól függ s ezzel összefüggőleg tekintetbe kell vennünk, hogy az egyén minő tápanyagokat vesz magához s az izom-működés milyen mérvű. Általában biztosan állíthatjuk, hogy a jól konstruált s jól emésztő emberek a nagyobb meleg veszteséget is könnyebben kibírják, mint a gyengék s beteges gyomruak. Igen sok

függ aztán a hideg elviselésére az izmok tevékenységétől is; minél nagyobb az izomtevékenység, annál fokozottabb mértékben lép föl a működés közben történt anyagelhasználás helyreállításának szükséglete, annál nagyobb lesz a melegfejlesztés és így az ellenállás is.

Ezért az ember nagy hidegben, mindaddig, a mig mozogni tud, nincs kitéve a veszélynek; de ha a mozgás megszűnik s az egyén nyugalomnak engedi át magát, a hideg elbódítja, vére a bőrtől a belső szervek, főleg pedig a fej felé tördül s így a biztos halál martalékává lesz. A veszély ilyenkor annál hamarabb beáll, ha valaki szeszes italok, főleg pedig a pálinka élvezésében keres melegfejlesztő hatást. Innen van, hogy az iszákos emberek száma szolgáltatja a megfagyottak statisztikájának legnagyobb anyagát.

Sokat tesz végül a melegfejlesztésre az is, hogy milyen az egyéniség testszervezete s az ő faji sajátága. A gyenge testalkatúak, betegesek, öregek és gyermekek, valamint a déli tartományok szülőttei nehezen tudják elviselni a hideget, holott az egészséges ember s a hideghez születése óta hozzá szokott egyén minden nagyobb baj nélkül kiállja. Északi Szibéria nomád lakosai az ottani rettenetes hideget, a melyben a keneső is megfagy, primitív borsátraik alatt föl sem veszik, holott pld. a forró Nubiából Egyiptomba levándorolt fellah a Nílus-völgynek aránylag enyhe telét sem képes eltűrni. Az ellenállási képességnek a fajkülömbőség szerinti fokozata részben azon okból is magyarázható ki, mert a táplálkozási és emésztési szükséglet egyik-másik népnél nagyon eltérő. Így a délvidéki ember egy marék rizsszel könnyen beéri, holott az eszkimónak roppant mennyiségű hús és zsir elfogyasztása sem okoz aggodalmakat.

A melegvesztés megakadályozásának legfőbb eszköze a czélszerű ruházat. A ruha által az ember türethető légmérsékletet szerez magának és képes az időjárás bárminő változásaihoz is alkalmazkodni s testét a külső ártalmas hatások ellen megvédeni.

Epen ezért a ruházatról egészségi szempontból bővebben fogunk szólni.

Láttuk, hogy a test melegének kiadása háromféle módon történhetik s legjobban érezzük magunkat akkor, ha csendes időben felöltözetlenül 20–25 C° légben vagyunk.

A ruha a testünkből kisugárzó meleget felfogja s így az, ha el akar tűnni, csak is a ruha szövete képes tova szállani. Nincsen s nem is képzelhető olyan ruha, a mely a testi meleget fennakás nélkül át bocsájthatná s a legvékonyabb kelme is eme hőből bizonyos mennyiséget magába vesz. Ezért a test felülete és a ruha között mindig bizonyos fölmelegedett légréteg szokott lenni s ha azt akarjuk, hogy ezen légrétegnek a ruha szövete át elszálló része is tovább maradjon, az alsó öltönyre még

egy másikat is veszünk és így kettős légréteget csinálunk magunk körül.

Egyik ruhakelme jobban, a másik kevésbé képes a testi meleget elnyelni. A gyapjuból készült ruha, tudomás szerint, mohóbban veszi fel magába a meleget, mint a selyem vagy a vászon; ezért amazt télen, ezeket pedig nyáron kedveljük inkább.

Téli időben az ember 6—7 kiló ruhát is hord magán, nyáron ennek alig kétötödét.

A ruházat kisebb-nagyobb mértékben csökkenti a test melegének egyenes elvezetését, de csak a száraz ruha, mert ha ez nedves, a hőelvonás is nagyobb lesz. Innen van, hogy a nedves ruha oly könnyen okoz meghűlést.

A ruházatot könnyen összehasonlíthatni a kályhával. Saját magunk fűtjük nemcsak testünket, de a ruha alatt a körülöttünk levő légréteget is. Ez a légréteg azonban folytonosan kicserélődik, épen úgy, mint a kályhán átvonuló levegő, és a testünk felületéről kisugárzó hő által fölmelegített légrétegek, szintúgy mint a kályhánál, alulról felfelé törekszenek s a nyak és ujjaknál levő nyíláson elszállanak. Erre az állandó légkicserélődésre nagy szükségünk van, s ha talán szűk nyakkendők, vagy kézledek által a meleg elszállását megakadályozni akarnók, türheterlen hőséget volnánk kénytelenek tapasztalni. Az elszállott meleg légrétegek helyébe aztán a ruha szövetein s nyillásain át újabbak tolnak s így a légsere állandóan fenntartatik.

A levegőnek eme folytonos kicserélődését nem szabad megakadályozni pl. légáthatlan anyagokból (kaucsuk) készült ruhával, vagy olajos kelméből, bőrfélékből való felső öltözettel. Légáthatlan a vászomból készült nedves ruha is. Természetesen télen át a légkicserélődésnek nem szabad oly gyorsnak lenni, mint nyári időben, de még akkor is szükséges, hogy a légmozgás másodpercenként legalább fél méter legyen. Hideg időben a légáramlat ártalmasságát az által hártjuk el magunktól, hogy több ruhát veszünk egymásra s így testünk körül több légréteget alkotunk.

Tekintetbe veendő továbbá a ruházathál ama körülmény is, hogy némely kelme jobban s hamarabb képes elpárologtatni a szövetei közé felszívott nedvességet, mint a másik; az előbbi tulajdonság a vászonzélknél, az utóbbi a gyapju- és selyem szöveteknél fordul elő. Ebből a körülményből aztán következik az is, hogy a nedves vászon az elpárolgásnál jóval több meleget vesz igénybe s von el a testtől s így hamarabb is okoz átfázást, meghűlést, mint a lassabb elpárolgásra képes gyapjú- és selyem-szövet. Innen van, hogy télen át a gyapjuszövetből készült ruhának kell elsőbbséget adnunk s innen magyarázható ki, hogy a hirtelen változó klíma alatt élő emberek még nyár folytán sem teszik le a gyapjúinget.

(Vége következik).

Zajzon Dénes.

L A P S Z E M L E.

A „Felső nép- és polgáriszkolai közlöny“ folyó évi 1. száma egy kiválóan érdekes és figyelemre méltó cikket hoz dr. Krejtsi Rezsőtől „a munka-oktatásról.“ A gyakorlati élet kívánsága az iskolával szemben az általános emberi művelődés elősegítése. E kívánság az iskolákkal szemben lassan-lassan fejlődött ki; az ó-, közép- és új-kornak más és más iskolái voltak, a legújabb idők követelménye az, hogy „az egy nemzethez tartozó emberek összes erői és tehetségei harmonikus művelés által

ébresztessenek és fejlesztessenek.“ A népiskola célja e feladatokat megoldani, úgy de ennek még csak kezdeténél állunk. Sok a hiány, még több a pótolni való nevelés-oktatásunkban, hogy elmondhassuk róluk, jól, hiven teljesítik feladataikat.

„De minden, a mi hiányos — mondja cikkiró — magában hordja a jobbnak csiráját, és már látjuk feltűnni a nevelés és oktatás egy új formáját, melyben a kézimunka emelkedik érvényre.“ A munka-oktatásnak három fejlődési szaka van. A legkezdetelesebb munka-oktatás hívei azon célból óhajtkák azt taníttatni, hogy a tanulók bizonyos ügyességeket elsajátítva, a háziipart fejlesszék, s későbbben ezen iskolázott erővel a kézműipar is nagyobb lendületet vehessen.

Magasabb és tökéletesebb formáját képviselik azok (2-or), kik a munka-oktatás céljául a munkára készítő tevékenység iránt való kedv és hajlam felébresztését tűzik.

„A harmadik irány híveit azok teszik, kik a kézimunkát az ember harmonikus kiművelésére nélkülözhetetlen és helyett-síthetlen eszköznek tekintik.“ Ez irány képviselői a munka-oktatással nem a gazdasági szükségletek kielégítését célozzák; ez náluk csak másod- és harmadrendű cél. És ez iránynak már korábban is kiváló hódolói voltak, minő Locke, Rousseau, Pestalozzi, Owen, Fichte, Fröbel és még mások.

A jelenlegi tanítási rendszernek sok baja, számos visszassága van, melyet kifejlődésében nyert. Az ember inkább akaró és cselekvő lény, mint gondolkodó. E tulajdon a gyermeknél még inkább előtérbe lép s a mai népiskola az emberi természetnek egészen csak spekulatív oldalát miveli, az akaratot és cselekvést teljesen elhanyagolja.

A gyermek természetes ösztöne a mozgás, s mi arra kényszerítjük, hogy több órán keresztül egy ugyanazon helyen üljön; ösztöne még a tevékenység, s mi folytonos figyelmeztésre kényszerítjük az elméleti oktatás iránt, mely őt nem érdekli, mivel az látkörön túl esik. A hosszas ülés még ezek mellett a test fejlődését is hátráltatja.

Ezeket csak oktatási rendszerünk javításával segíthetünk, és ezen munkánknak is kell, mert ez népet és egész nemzetet érdeklő ügy. Ez pedig legsikeresebben a „paedagogiai alapelvekből kiinduló és paedagogiai célzathoz behozott munka-oktatás által orvosolható, annál is inkább, mivel a munka-oktatásnak:

- 1) rendkívül nagy nevelő hatása;
- 2) jelentékeny test- és szellem-képző ereje; és
- 3) mély beható társadalmi és erkölcsnemesítő hatása van.“

Nevelő hatása van a munka-oktatásnak, mert a cselekvési ösztönt kielégíti, érdeket és örömet ébreszt a munka-termékeire vonatkozólag, és a képesség tudatát és önbizalmat költi föl a gyermekben. Test- és szellemképző ereje pedig abban nyilvánul, hogy olynemű erőket és hajlamokat ébreszt s fejleszt az emberben, melyek különben paragon hagyatnak, az emberek összes érzékeit mozgásba hozza, sokféle elméleti ismeretnek realis alapot nyújt, a gyermeket megfigyelésre, vizsgálásra, összehasonlításra s feltalálásra tanítja és az érzéseket, kezeket és testrészeket gyakorolva, tevékenységre szoktat. És végül a munka-oktatásnak társadalmi és erkölcs-nemesítő hatását abban láthatjuk, hogy az embert jó oldalaiban neveli, a hanyélesnek gátat vet, ez által tanulja megszeretni a gyermek a munkát, tisztelni, szeretni és becsülni a kézimunkás társadalmi becsét.

Tartalmas és minden tekintetben érdekes dolgozatát Franciaországban az 1886. évben a Havre városában tartott tanítói kongressusnak a munkaoktatásra hozott határozatainak közlésével fejezi be. A határozatban kimondták, hogy a jó, általános nevelési rendszernek ez egy nélkülözhetetlen eleme, kívánatos, hogy az a népiskolákba mielőbb behozassék, s az oktatást vagy maga a tanító, vagy ennek vezetése alatt oly munkások teljesítsék, kik képzettség és erkölcsiség tekintetében megbízhatók.

S Franciaországban az eszme keresztültvitelével nemcsak a tanítók, hanem a kormánykörök is rokonszenveznek. Kiviláglik ez a volt közokt. miniszternek Jules Ferry-nek egy iskola alapkö-letevése alkalmából mondott beszédéből. Mi is idéztünk belőle néhány sort: „A kézimunkát nemesíteni: ez a mi célunk, ezt helyeztük tanügyi programmunk élére; s hogy a kézimunka nemessége nemcsak azok által, kik azt űzik, hanem az *egész társadalom által elismertessék*: választottuk a legbiztosabb és egyedül célhoz vezető eszközt, s ez a *kézimunka bevezetése az iskolába*. . . .”

„S ha a munka észszerű és rendszeres oktatás tárgyát fogja képezni, akkor a kasztszellem és számos előítélet el fog tűnni; akkor fog a társadalmi béke az iskola padjain előkiszittetni, és az egyetértés ragyogó fénye fogja a nép jövőjét megvilágítani!”

Nagy fontosságú ügy mellett szólal fel dr. Krejtsi Rezső idézett cikkében. Allításai és érvei meggyőzőek; a bajok és hiányok csakugyan léteznek, és ezeken javítani köteleesség. Az 1883-dik évi országos tanítói gyűlésen Gönczy Pál államtitkár kimondta, hogy az általánosan és jól nevelő-oktatásnak központja a kézimunka-tanítás. Akkor egy kevés ideig szóban forgott, nem fogadták szívesen, úgyde az idő úgy látjuk hova tovább kényszerít annak belátására, hogy csakis a munka-oktatása által lesz elérhető s betölthető a népiskola magasztos célja, hogy t. i. *a nemzet összes gyermekei szellemileg tevékeny, polgárilag haszonvehető s erkölcsileg jó emberekké neveltessenek*.”

Gondolkozzunk e dolgokról, hogyan vihető keresztül stb.

En hiszem, hogy a munka-oktatásnak, az elméleti-oktatással való egyesítése fogja képezni a jövő iskoláját.

A „Népnevelők Lapja“ f. évi 5. száma Ujfalu Sándortól „*Tanító-gyűléseink tárgyai*“ cz. alatt közöl egy cikket, mely 12 pontban állítja össze azon menetet, melyen haladnia kellene a tanító-egyesületek gyűléseinek. Mi ezek közül legfontosabbnak és szükségyszerűen keresztül viendőnek tartjuk különösen azokat, melyeknek célja közelebb hozni a társadalmat az iskolához. Az ily irányú munkálkodást következőkben foglalja össze: „Hogy a gyűléseinken a szülők közül minél többen vegyenek részt még pedig cselekvőleg; tárgysorozatainkba mindig vegyünk fel egyes kérdéseket a családi nevelés, az iskola és család összekapcsolásának módja köréből s vitassunk általános érdekű társadalmi kérdéseket is egyszerű, könnyű modorban, hogy a szülők ne csak okulhassanak belőle, de hozzá is szólhassanak.

A művészetet, a dalt, zenét, szavalatot se zárjuk ki egészen, sőt igen jótékonyan hatnak mindenképen az, ha gyűléseink után mindig tartanánk egy-egy egyszerű, jótékony-célú hangversenyt, hol azon tagtársaink mellett, kik a gyűlés tárgyaiban cselekvő részt nem vettek, a társadalom egyes tagjai is közreműködnének.

S felesleges mondanom, hogy igen előnyös volna,

ha gyűléseinkre közreműködőkül a társadalom szakembereit (orvosokat, ügyvédeket stb.) s egyes kiválóbb pædagogusokat nyernénk meg.“ Tegyük megvitatás tárgyává e tételeket, vigyük teljeseedésbe, mert lehet, vannak egyes helyek, hol a tanító, az iskola meghódította már a társadalmat, de nem mindenütt és nem általában. Ugy lehet ennek oka a tanítóknak, vagy azok képzésében, vagy a tanügyi szervezetben van, de mi szebb feladatata volna a tanító-egyesületeknek, ha nem a tanítók tovább nevelése, a tanítószag illetve az iskola által a társadalom meghódítása, mert míg a családok, illetve a társadalom nem tekinti erős kötelességének támogatni az iskolát: addig a tanítók munkája soha sem lesz teljes.

S

EGYESÜLETI ÉLET.

Az Eötvös-ünnep f. hó 2-án, a magyar tanítók Eötvös-alapját gyűjtő és kezelő orsz. bizottság által rendezve, a VI. ker. állami felső tanítónőképző-intézet dísztermében válogatott közönség jelenlétében szépen sikerült. Eötvös mellszobra pálmalombok között volt felállítva, körülötte állottak az intézet növendékei Zirzen Janka igazgatónő felügyelete alatt.

A fővárosi tanügyi vezérférfiai s nagy intelligens közönség figyelme között nyitotta meg a budai Paedagogium ifjúsága kardalával az ünnepélyt. Péterfy Sándor elnöki megnyitó beszédében kiemeli, hogy most ép ötven éve annak, hogy Eötvös József báró első dolgozata az *Árvizkönyvben* megjelent. Az elnök után Zichy Antal az ez évi ünnepi szónok „Eötvös emlékezete“ czimvel jeles tanulmányt olvasott fel, a melyben a költőt, politikust, szónokot és a minisztert méltatta. Zajos, lelkes éljenek jutalmazták a kitünő író, kinek tanulmánya mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét. E visszaemlékezést a tanítónő-képezdei növendékek karéneke követte, a kik Eötvösnek megzenésített „Végrendelet“ cz. költeményét adták elő kitüntető tetszés között. Ez ünnepélyre alkalmi költeményt Komócsy József írt, „az ercsi sirnál“ cziműt, maga a költő által elszavalva. E méltó záradékkal végződött az ez évi „Eötvös-ünnep.“ — Az „Eötvös-alapról“ s a kitűzött pályázatokról szóló jelentéseket Luttenberger Ágoston olvasta fel, melyek tudomásul vétettek. Végül Péterfy Sándor elnök mondott köszönetet azoknak, a kik megjelenésökkel az ünnepély fényét emelték.

Eötvös-ünnepély. A bánffy-hunyadi állami-elemi, felső nép- és polgári iskolában B. Eötvös József halálának évforduló napján, kegyeletes ünnepély tartatott. Az ünnepély helyisége az idén épített s e célra szőnyegekké beterített szép, nagy rajz- és díszterem volt, mely ez alkalommal avatottatott fel; falán Eötvös arcképe állott megkoszoruzva.

Az ünnepély a felső nép- és polgári iskolai növendékek által elénekelt „Hymusz“-szal vette kezdetét. Megnyitóbeszédet Koleszár Lajos igazgató mondott, melyben előzetesen a kegyelettel oly szoros összefüggésben álló érzelmenek a hálának adott kifejezést, hálás köszönetét nyilvánítván mindazoknak, kik ez ünnepélyi helyiség létesítésében közreműködtek. Ezután áttért a kegyelet fejtegetésére, az ünnepély jelentőségére; pár vonással jellemezte „Magyarország új alkotmányának szellemi szerzőjé“-t kiemelve magasztos eszméit és alkotásait.

Az éljenzéssel fogadott megnyitó után Zilahi György polgári iskolai tanár lépett az emelvényre s felolvasta Eötvös szépen kidolgozott életrajzát, munkásságát, hiven méltatva Eötvös műveit, melyért felolvasót a hallgatóság éljenzéssel jutalmazta.

Ezt két szavalt követte. Egyik felső leányisk. növendék Eötvös „Bucsu“-ját és egy felső népisk. tanuló Várad Antal „Eötvös emlékezete“ cz. költeményét igen ügyesen szavalta el.

Az ünnepélyt a felső leányiskolai növendékek által Eötvös „Végrendeleté“nek, Szentgyörgyi vezetése mellett, gyönyörűen előadott karéneke zárta be.

A hallgatóság a tágas termet egészen betöltötte, s jól esett látnunk, hogy e szerény isk. ünnepélyen nem csak az intelligencia vett részt, hanem a földmives polgárok közül is számosan voltak jelen.

Talán felesleges is megjegyeznünk, hogy míg egyfelől az ily jól rendezett iskolai ünnepélyek a tanítványokra nézve roppant haszonnal járnak, addig másfelől a szülőkre s különösen az iskolákra is a legüdvösebb hatást gyakorolják, s ez által is szorosabbá kapcsolható a család az iskolával.

Az „Eötvös-alap“ pályázati hirdetése. A „Magyarországi tanítók Eötvös-alapját kezelő és gyűjtő országos bizottság“ az 1887. évben befolyt tiszta jövedelméből egy kétszáz forintos, hat száz forint, nyolcz ötven forintos ösztöndíjat és kilencz ötven forintos segélyösszeget alkotott s ezzel felhívja az ezen ösztöndíjakra és segélyösszegekre jogos igényt tartható egyéneket, hogy e jótétemények elnyerése céljából az „Eötvös-alap“ kezelő és gyűjtő országos bizottságához intézendő folyamodványokat Luttenberger Ágost, bizottsági titkár úrhoz (Budapest, Sándor-utca 18.) legkésőbb f. évi július 10-kéig küldjék be.

Ugyancsak a fentnevezett bizottsághoz intézendők az „Eötvös-alap“-pal szoros kapcsolatban álló Zirzen Janka, Lederer Ábrahám, Orley János, Röck Szilárd, Békey Imre és Gyertyánffy István-féle alapítványok jótéteményeinek elnyerése céljából benyújtandó folyamodványok is.

Az „Eötvös-alap“ jótéteményeiért pályázni szándékozóknak a következőket kell figyelembe venniök:

1. A magyarországi tanítók „Eötvös-alap“-jának, valamint a vele szoros kapcsolatban álló alapítványoknak jótéteményeiben, ösztöndíjaiban és segélyösszegeiben csak azon egyének részesülhetnek, a kik az „alap“ szabályainak 1. §-a értelmében az „Eötvös-alap“ rendes tagjaiul felvétettek magukat, avagy a kik az elhunyt rendes tagoknak özvegyei vagy árvái, esetleg kenyérkeresetre képtelen, nyomorék utódai. Az „Eötvös-alap“ rendes tagjai közé számíttatnak azon magyarországi népiskolák, tanítóképzőintézetek, polgári- és felső népiskolák, kisdodovodák és gyermekkertek tanítói, tanárai és nevelői, illetőleg tanítónői, valamint a népoktatási kir. tanfelügyelők és tanfelügyelősi hivatalnokok, a kik az „Eötvös-alap“-hoz az egy forintnyi évidíjat rendszeren beszolgáltatták, avagy a 20 frtnyi tagsági tőkét befizették.

Senki sem részesülhet az „Eötvös-alap“ jótéteményében, a ki ahhoz nem járult az alapszabályokban előirt mértékben.

2. Az egy 200 frtos és néhány 100 és 50 frtos ösztöndíjra hazai egyetemeken tanuló olyan ifjak folyamodhatnak, a kiknek szülői az „Eötvös-alap“-nak rendes tagjaiul felvétettek és kötelezettségeiknek eleget tettek.

3. Néhány 100 frtos és több 50 frtos ösztöndíjért pályázhatnak hazai akadémiákon, tanító- és tanító-képző intézeteinkben, a középtanodák felső osztályaiban, a polgári iskolák V. és VI. osztályaiban tanuló azon növendékek, kiknek szülői az „Eötvös-alap“-nak rendes tagjaiul felvétettek és kötelezettségeiknek eleget tettek. A pályázattól az ezen pontban fel nem sorolt azon tanintézetek növendékei sem zártnak ki, a melyek tanulóiktól a fölveteluel megkövetelik, hogy

a középtanodák vagy polgári iskolák négy alsó osztályaiból bizonyítványokat mutassanak fel.

4. Az 50 frtos segélyösszegért folyamodhatnak a kiérdemült, de kellő nyugdíjban nem részesülhető rendes tagok, a rendes tagok özvegyei, árvái és keresetre képtelen nyomorék utódai.

5. Az „Eötvös-alap“ ösztöndíjaiért folyamodók mellékelni tartoznak a) 1886–87-ik tanévről szóló iskolai bizonyítványokat, – b) a jelen 1887–88-ik évről szóló bizonyítványt; az illetékes tanári-karnak ajánló levelét, melyben ki legyen tüntetve, hogy részesül-e folyamodó valamely ösztöndíjban vagy segélyben, c) azon iskolai hatóságnak és tanítóegyletnek vagy testületnek ajánló levelét, melyhez szülei tartoztak, illetőleg tartoznak, d) azon okmányt, mely igazolja, hogy folyamodó szülői az „Eötvös-alap“ rendes tagjai közé tartoznak vagy tartoztak. és az alap iránt való kötelezettségeiket pontosan teljesítették.

6. Az ösztöndíjakért folyamodók folyamodványokat az illetékes tanintézet igazgatósága útján küldjék az „Eötvös-alap“ kezelő és gyűjtőbizottságaihoz.

7. A segélyösszegekért folyamodók kérvényüket az illetékes tanítóegylet elnöksége vagy az iskolai hatóság útján tartoznak beküldeni; mellékelniök kell: a) szegénységi bizonyítványt, b) az illetékes tanító-egyletek vagy az iskolai hatóságnak ajánló levelét és c) azon okmányt, mely igazolja, hogy vagy maguk, vagy övéik az „Eötvös-alap“ rendes tagjai közé felvétettek és kötelezettségeiknek az alapszabályok értelmében pontosan eleget tettek.

8. Az „Eötvös-alap“ rendes tagságról szóló igazolványt esetleg az alap pénztárnoka és elnöke állítja ki és hivatalból mellékelni a folyamodványokhoz.

9. Oly egyének, kik csak ezen pályázat kihirdetése után lépnek az „Eötvös-alap“ rendes tagjai közé, a jelen 1888. évben még nem tarthatnak igényt az alap jótéteményeire.

10. Az „Eötvös-alap“ jótéteményeiért folyamodók közül előnyben részesülnek azon rendes tagok, a kik az intézetnek már régebben rendes tagjaivá lettek. Ily előnyben részesülnek az új tagok is, ha rendes évdíjaikon kívül a 20 frtos tagsági tőkének legalább az első 5 frtos részletét és az 1886. és 1887. évre járó 1–1 frtnyi évdíjat az alap központi pénztárába hiány nélkül beszolgáltatták. Ez idő szerint, a kik már három ízben részesültek az alap jótéteményeiben, nem számíthatnak sem ösztöndíjra, sem segélyösszegre.

11. „Eötvös-alap“-pal szoros kapcsolatban álló alapítványok jótéteményeit azoknak szolgáltatja ki a bizottság, a kiket a jogosult folyamodók közül az illető jótéteményekre az illető alapítók méltóknak találnak.

12. A magyarországi tanítók „Eötvös-alap“-jával kapcsolatban álló Gyertyánffy István-féle alapítvány 50 frtnyi segélyösszegét az „Eötvös-alap“ jótéteményeinek kiosztásaival meghatalmazott orsz. bizottság az alapító-level értelmében csak oly tanítóknak, illetőleg tanítónőknek, esetleg ezek tanulógyermekének adományozhatván, a kik az „Eötvös-alap“-nak rendes tagjai és a kiket ezen felül az „Erdélyrészi Közművelődési Egyesület“ saját szempontjából véve is kiválóan érdemesnek ítélt a megjutalmazásra: ezennel felhívjuk az ezen segélyösszegre igényt tartható kartársakat, hogy kellően felszerelt folyamodványokat folyó évi július 1-ig az „Erdélyrészi Közművelődési Egyesület“ központi választmányához (Kolozsvár) elbírálás, illetőleg ajánlás végett nyujtsák be.

13. Az „Eötvös-alap“ jótéteményeiért folyamodók kérvényeiket a folyó évi augusztus hó 20-án tartandó országos osztó-bizottság intézi el.

14. A folyamodókat az eredmény felől az „Eötvös-

alap" kezelő és gyűjtő orsz. bizottság elnöksége f. év szept. 1-ig fogja értesíteni.

Budapesten, 1888. február 2-án.

Péterfy Sándor elnök, Lederer Ábrahám alelnök, Luttenberger Ágost titkár, Tanos Imre jegyző, Örley János pénztárnok, Jeny József ellenőr.

A kolozsvári községi népiskolák tanítótestülete e hó 5-én d. u. az I. községi népiskola helyiségében, a tanítótestület tagjai s még számos helybeli tanító jelenlétében felolvasó ülést tartott. Felolvasó Nagy Kálmán I. községi iskolai igazgató volt, értekezvén „az énektanításról és rövid története” czimen. Érdekes felolvasását, melyben az ének fejlődését, bölcsőjétől mostani állapotáig, s az énektanításnak sikerre vezető módszerét ügyesen kidolgozva tárta hallgatói elé, a jelenvoltak helyesléssel fogadták. A községi iskolák tanítótestületének ily irányu munkásságát, melylyel tagjainak önképzését, s a nevelés- és oktatás köréből vett tárgyak megbeszélésével, megvitatásával iskolájuk, illetve a tanügy haladását, fejlődését mozdítja elő, örömmel jegyezzük fel. E felolvasás a második volt e tél folyamán. Az első ilyenmő felolvasás a múlt hóban tartatott meg a II. községi helyiségében; Súlyom János olvasott fel és állított vitatételeket: „A szép iránti érzék fejlesztése a népiskolában” cz. tételről.

A gyalu-nádasmenti kör gyűlése. Körünk ez évi I-ső rendes gyűlését Gyaluban, az áll. el. népiskolában f. hó 21-én tartotta meg, melyre körünk tagjai bár kissé megkésve, szép számmal jelentek meg.

Gyűlésünk lefolyásáról röviden a következőket írom:

Bocz István körünk elnöke rövid beszéddel üdvözölte a megjelent tagokat, s összetartásra és ernyedetlen munkásságra buzdítva, a gyűlést megnyitotta.

A kobli ügyek elintézése után elnök a maga s jelen nem levő jegyző tisztára Józsa Dániel nevében állásukról lemond s kéri a kört helyeiknek betöltésére. A kör elnöknek újra Bocz Istvánt választotta meg, ki azonban megköszönte a bizalmat, de kijelenté, hogy nem fogadhatja el a kör bizalmas választását. Ez egy kissé zsidbasztóló hatott, mivel körünknek nemcsak lelkes vezére volt ő kezdettől fogva, hanem keletkezését is majdnem kizárólag neki köszönhetjük. Nyomasztó helyzetünkől is ő segített ki, a meny nyiben Bitai György szucsáki áll. el. igazgató tanító tagtársunkat ajánlá maga helyett, kit körünk elnökévé egyhangulag választottunk meg. — Jegyzőnek alólírt választatott.

Ezután Bocz István tette meg előterjesztését a megtartott nyilvános tanításról. Tanítást tartott Burján Ilona gyalui áll. el. tanítónő tagtársunk a népiskola III.- IV. és V-ik leányosztályaiban. Az V-ik osztálynak tanította a hazai történelemből I-ső Lipót uralkodását és korát. Ezalatt a III.- és IV.-ik osztály női kézi-munkát végzett. A tanítás teljesen sikerültnek nyilvánított.

A tárgysorozat rendjén Kabos Ema tartott felolvasást „Földrajz tanítás a népiskola III-ik osztályában” czimvel. A bevezetés után, melyben a földrajz tanítás hasznosságát vázolta, elmondta, hogy mit- és hogyan- és meynyit tanít a földrajzból a III-ik osztályban. Befejezésében kijelenti, hogy azért tanítja el a III-dik osztályban Erdélyt egészen, mert nézete szerint a III-ik osztály tananyaga igen kevés, míg a IV-ik osztályé igen sok. Felolvasónő ez utóbbi állítása élénk eszmecserére adott alkalmat, melynek eredménye az lett, hogy a hol tényleg van, t. i. a III. osztály tananyaga — a me-

gye ismertetése is — sok, és a negyedik osztályé — a föld ismertetése nem kevés.

Felolvasónőnek, körünk, gonddal dolgozott és tanulságos felolvasásáért jegyzőkönyvi közönetet mondott.

Az indítványok közül említésre méltó az, mely körünk eddigi czimét megváltoztatta. Ugyanis: körünk tagjai két járásban működnek, miből kifolyólag a nádas-menti járásban lakók indítványozták, hogy körünk czime ezután legyen „Gyalu-nádasmenti kör.”

A jövő gyűlés helyéül Szucsák jelöltetett ki, melyen tanítani fog Kabos Emma a III-ik oszt. a földrajzból. Felolvas Póczi Gyula, Földes Károly és Bitai György.

Földes Károly,
körü jegyző.

I R O D A L O M.

Tornakártyák elemi és középiskolák számára. Írta Porzsolt Lajos okl. tornatanár. E mű a Herkules könyvtár VIII. kötetét képezi, kiadja Aigner Lajos. Budapest, 1887. Ára 1 frt. Tornatanítással foglalkozók sikerrel használhatják e művet.

Petőfi-muzeum czimen dr. Csernáttoni Gyula, dr. Ferenczi Zoltán és Korbuly József egy negyedévenként egyszer 2-3 iven megjelenő folyóiratot alapítottak és indítottak meg. Célja e folyóiratnak, mely a Molière-Muzeum, a spanyol Cervantes-krónika, és a német Goethe-Jahrbuch stb. mintájára indult meg, aesthetikai és kritikai irányban teljes tájékozást nyújtani a Petőfi-irodalom terén; tisztázni a Petőfire vonatkozó nem kellő kritikával felhalmozott adatokat; előkészíteni egy teljes és kritikai Petőfi-kiadás létrejöttét, s összegyűjteni minden legkisebb Petőfit illető adatot, melyek még ismeretlenek és nem elég nyilvánosak. E folyóirat egyszermind változtatni is óhajt a Petőfiről szóló adatok kutatási módszerén is, mennyiben jelzett tudományos törekvéseinél fogva, kizárja a tárczairói stylt, mely nagyban járult hozzá a Petőfiről szóló, kivált életrajzi adatok idegenszerű kiszínezéséhez, s ezért tisztán tudományos alapon fogja ezt kezelni. Ezen eredményeiben valóban nagyfontosságú vállalatnak első füzete (jan.-márcz.), változatos, gondos és gazdag tartalommal jelent meg. A kiadó szerkesztők nagy szolgálatot tettek e folyóirat megindításával irodalmunknak. Mindazoknak, kik Petőfi költészetének fejlődését, élete folyását a maga tisztaságában ismerni és tanulmányozni óhajtják, melegen ajánljuk e folyóiratot. Előfizetési ára egy évre 2 frt. 50 kr. Egy-egy füzet 70 kr. Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, beltorda-utca 11. sz.

„Nevelés” czim alatt a folyó évvel egy új tanügyi folyóirat indul meg. Felelős szerkesztő Peres Sándor, szerkesztők: Ember János és Hitter Ferencz. Egyelőre két havonként egyszer jelenik meg 6-7 ives füzetben. Ára egy évre 6 forint.

„Házi Közlöny” cz. a. Aradon Zárai Ödön szerkesztésében, a házi gazdálkodás és gyakorlati élet körébe vágó közhasznú ismeretek és tapasztalatok terjesztése és gyakorlati alkalmazása céljából e f. évvel egy folyóirat indult meg. Megjelenik minden hó 5-én és 20-án. Az első két füzetet gondos, szakavatott szerkesztésében vettük. Ára egy évre 3 frt., félévre 1 frt. 50 kr., negyedévre 75 kr. Kiadja Gyulai István.

Dolinay Gyula ifjúsági vállalatának, a „*Hasznos Mulattató*“-nak újévi első számát vettük, mely telve van érdekes ifjúsági olvasmányokkal és szép képekkel; úgy, hogy a fizet gazdagsága, képeinek szépsége és sokasága meglepi az olvasót. A „*Hasznos Mulattató*“ jelenleg a 16-dik évfolyamát futja. Serdülő fiúk s leányok olvashatják. Ámbár Dolinay kizárólag leányok számára is ad ki lapot, a „*Leányok Lapját*“, mely szinte régi lap, 14-ik évfolyamát éli. Úgy ennek, mint a *Hasznos Mulattató*-nak előfizetési ára negyedévre 1 frt, fél évre 2 frt. Az előfizetők rendkívüli kedvezményenként minden fizetettel egy fél ivnyi külön művet is kapnak, melyek év végén önálló kötetbe foglalhatók, további 3 forint 60 kr. le szállított áron megszerezhetik a történelmi arcképcsarnok cz. diszmvét, mely elegáns diszkötésben, 231 arcképet és életrajzot tartalmaz, melyek egészen az ifjúság igényeihez vannak alkalmazva. Ajánljuk Dolinay kitűnő ifjúsági vállalatait a művelt szülők figyelmébe. A lap díszes kiállítású, színes borítékba van fűzve s 44 oldalra terjedő. Kiadóhivatal: Budapest, Kecskeméti u. 13. sz. a hova szerkesztő neve alatt küldendő az előfizetések.

VEGYESEK.

— *Olvasóink közül azokat, kik még a múlt évi lapdíjjal hátrélékban vannak, tisztelettel kérjük tartozásaiknak mielőbb való kiegyenlítésére.*

— *Tanító-testületünk elnökét Benedek Samut érdekesen csapás érte. Nelli leánya, e hó 3-án 8 éves korában roncsoló toroklob következtében elhalt. A t. elnök és családja e veszteségét enyhítse a tisztelők őszinte részvete.*

— *Kisfaludy ünnepélyek.* Kisfaludy Károly, koszorus költőnk születésének 100 éves fordulójára három intézet rendezett e hó 5-én kegyeletos emlékünnepelet. A *róm. kath. főgymnasium* ifjúsága d. e. 10 órakor kezdődőleg tartotta meg a lyceum nagy termében, az intézet barátai s szép számu érdeklődők jelenlétében. Az ünnepélyt dr. Vajda Gyula, igazgató, rövid megnyitó beszéde vezette be s az énekkar két számmal vett részt benne. Kisfaludyról Glatz Ferencz 8-ad osztályos tanuló olvasott fel csinnal kidolgozott emlékbeszédet. A programon többi pontját két szavaltat, egy cimbalom- és egy kettős zongora-játék fejezte be. — *Az ev. ref. főtanodában* 11 órakor szépen díszített terem fogadta be a nagyszámu hallgatóságot. Az emelvény felett a költő arcképe jelzete az ünnepély czélját. A kis harmonia Hancz Mihály vezetése alatt egy összénekkal nyitotta meg az ünnepélyt, melynek második számát Varga Zsigmond lelkesült szavaltata képezte. Viski Gyula 8 ad osztályos tanuló „Kisfaludy Károly jellemzése“ czimen tartalmas értekezést olvasott fel s Horváth Kálmán Kisfaludytól az „Álmatlan király“ czimű szép költeményt szavaltta sikerülten. Az ifjúsági énekkar egy induló elnéklésével zárta be a sikerült ünnepélyt; melynek létrehozása dr. Csernátomi Gyula önk. köri elnök érdeme. — *Az állami tanítónő-képző intézet* önképzőköre is megemlékezett Kisfaludyról. Február 5-kén d. u. szép számu meghívott vendégek jelenlétében, emlékbeszéd tartással, szavallatokkal, ének és zongorajátékokkal ünnepelte meg a koszorus költő emlékét. Örömmel közöljük e megemlékezéseket, mert a mellett, hogy nemesítőleg hatnak, befolyással vannak az ifjúságban az irodalom, a nyelv és hazaszeretet fejlesztésére. Bár megvalljuk újabb időben az ugynevezett iskolai ünnepélyek és mulatságok még a népis-kolákban is-lábra kaptak, hol pedig azoknak helye nincs, mert az iskola czélja nem a hiúság dédelgetése, szindarabok játzsása, tapsolás, virágszorás. Igaz, sokan az ily produk-

ciókat a „jótékonyág“ leplével burkolják be, de ez nem szabad. Magasabb intézetekben is csak az ily emlékünnepeleknek ismerjük el létjogát, és ott is figyelmes és gondos vezetés és felügyelés mellett.

— *Az ev. ref. státus választmányának* egy közelebbről, Szász Domokos püspök lakásán tartott gyűlésén felmerült egy négy alsó és négy felső osztályu *ref. polgári leányiskola* alapításának tervezete, melynek javaslat alakjában való kidolgozásával dr. Felméri Lajos bizatott meg.

— *A szegény tanulókat segélyző egyesület* e hó 2-án tartott választmányi ülésén dr. Rózsahegyij Aladár, az egylet buzgó elnöke többek között örömmel jelentette, hogy a Pulszky Ferencz-féle felolvasás (f. évi jan. 15-én) összesen 346 frt. 80 krt hozott. Leszámítva ezen összegből a kiadásokat, az egylet javára 200 frt 32 kr. *tiszta jövedelem* maradt.

— *A kolozsvári róm. kath. egyházközség* e hó 2-án tanítóválasztó közgyűlést tartott. A Lyceumból eltávoztott Rieger Imre helyébe Holitzer Nándor, a belvárosi leányiskolához Péterffy Mari elhalálózása által megüresedett tanítónői állomásra Földesy Zsuzsa tanító, illetve tanítónő jelöltekét választotta meg szavazattöbbséggel. A tanítói állomásra 10-en, a tanítónőire 32-en pályáztak. A megválasztottakban ez egyházközség két buzgó és jó tanerőt nyert. Új pályatársainknak ez állomásaikon kitartást, megelégedést kívánunk.

— *Tanítói társas estély.* Ez évben sem maradtak el báljokkal kolozsvári kartársaink. E hó 11-én, az I. községi iskola helyiségében sikerült batyus bált rendeztek. Szép számu és díszes közönség vett benne részt. A négyeket mindvégig 26—30 pár tánczolta. Az éjjeli társas vacsorát több ügyes felköszöntő fűszerezte. A jól sikerült mulatságnak a reggeli 6 óra vetett véget. A jelen voltak mindnyájan azon óhajjal távoztak el, hogy a kolozsvári tanítók mindig rendezzenek ilyen kedélyes mulatságot. A költségekre begyűlt összegből megmaradt 14 frt, melyett a rendező bizottság, a községi népis-kolák tanító-testülete által a „szegény tanulókat segélyző egyesületben“ teendő „Váradi Károly alap“ javára ad át. Rendező tanító kartársainknak őszintén gratulálunk a fényes sikerhez, mely fáradozásukat követte.

— *Eperjes, Nagy-Károly és Toroczko községek* tűzkárosult tanítói számára eszközölt gyűjtés eredménye 923 frt. 24 kr. volt. A nagy-Károlyi tanítók közül segélyben részesült 4 tanító, illetve tanítónő 380 frtban; az eperjesi tanítók közül 6 tanító, illetve tanítónő 500 frtban. Toroczkon tűzkárosult tanító nem volt. Nyomdai kiadások 8 frt. 30 kr., irodai költségek 12 frt. 61 kr., postai és távirtdai költségek 22 frt. 33 kr. Főösszeg 923 frt. 24 kr.

— *A tanítók anyagi helyzete a magyar képviselőházban.* A lapok jan. 28-diki országgyűlési tudósításában olvassuk, hogy a ház néhány tanító-egyesület kérvényét a néptanítók anyagi helyzetének javítása ügyében a közoktatási miniszternek adta ki, a mi köznyelven annyit jelent, hogy a kérdés levétetik a napirendről, ha ugyan a közoktatási miniszter ur nem bir több érzékkel a népnevelés iránt, mint a képviselőház. Az egész tárgyalást röviden a következőben adjuk: A tapolczavidéki tanító-egyesület kérvényének tárgyalásánál Vadnay Andor mellőzni kéri a kérvénybizottság javaslatát s a néptanítók szomorú helyzetének vázolása után határozati javaslatot nyújt be, hogy utasíttassék a kormány egy a néptanítók sorsának enybitését czélzó törvényjavaslat beterjesztésére. Varasdy Károly ellenben elégségesnek tartja, ha a kérvény, a bizottság javaslata szerint, kiadatik a kultuszminiszternek, annál is inkább, mert meg-

van győződve, hogy a miniszter tudni fogja kötelességét. Ilyés Bálint a néptanítók nyugdíjképessége érdekében szükségesnek tartaná, ha a szőnyegen forgó kérvény alapos megfontolás és tanulmány tárgyává tétetnék. Gajary Ödön előadó a kérvénybizottság javaslatát védi, melyet a ház többsége el is fogad.

— A paedagogiai társaság m. hó 21-én tartott ülésén emlékezett meg a mult évi nov. 5-én elhunyt dr. Emericzy Gézáról. Dr. Bartsch Samu tartott felette emlékbeszédet. Melegen emlékezett az elhunyt jeles tanfőru érdeméről. sikeres munkásságáról. a tanügyi közigazgatás és irodalomterén kifejtett tevékenységéről. Az emlékbeszéd legmeghatóbb részlete az volt, hol a felolvasó arról emlékezett meg, hogy jan. 20-án Emericzy egy gyermekét is örök nyugalomra tették. Az emlékbeszéd a „Néptanítók Lapja“ 6. és 7. számában olvasható.

— Az ipariskolákról készült 188⁶/₇. tanévi kimutatás szerint hazánkban most összesen 244 iparos tanonc iskola van, 358 tanítóval, 43,411 tanulóval és 330,041 forintnyi évi költséggel.

— A főváros népoktatási statisztikája. A fővárosban az 1886—87 tanévben 60,179 tanköteles gyermek volt. Ezekből mindennapi 39,492, ismétlő 20,687. A tankötelesek közt volt fiu mindennapi 19,347. ismétlő 10,285, leány mindennapi 20,145, ismétlő 10,402. A mindennapi tankötelesek közül iskolába járt 37,262, nem járt 2230, az ismétlő iskolások közül ellonben az iskolát tényleg látogatta 11,017, nem látogatta 9,370. Az összes tanköteles gyermekekből tehát 11,500 nem járt az iskolába, vagyis 18%. Az iskolák száma 218, ezek közül törvénytörvény szerű felszerelése van 203-nak, nincs 15-nek. Az iskolák következőkép oszlanak meg: elemi 130, felső népiskola 5, polgári 16, kereskedelmi 8, ipari 17, óvoda 41, szeretetház 2. A tanítók száma: rendes 758, segéd 257, összesen 1015; ezek közül képesített 982, nem képesített 33, a törvényben megszabott összes tantárgyakat tanítják 209, nem tanítják 9 iskolában.

— Az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap. A valás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak „az országos tanítói nyugdíj és gyámalap 1886. évi állapotáról“ szóló jelentésből következőket közöljük olvasóinkkal Az 1886. évben az ország 16,417 iskolája s a 483 kiseddóvó intézet közül. továbbá a népiskolában s kiseddóvó-intézetekben alkalmazott 23,980 tanító s 665 kiseddóvó közül 13,934 lett tagjává a nyugdíj-intézetnek. — Az 1886. évben 399 tagja az intézetnek nyugdíjaztatott 38,096 frttal; özvegyeik közül 874 segélyeztetett 76,387 forinttal s hátramaradt árvaik közül 1401 gyámolítottatott 38,393 forinttal; nyugdíjpótló segélyt kapott 10 tag, 640 frt. összegben; végkielégítést nyert 20 tag, 3,792 frt. összegben. Az ország 16,417 népiskolájában szervezett 23,980 tanítói és a kiseddóvó intézeteknél szervezett 665 óvói állomás közül összesen 17,966 állomás, vagyis az egésznek 74.9% -a tartozott az országos tanítói nyugdíj-intézet kötelékébe, tehát minden 1000 tanítói és óvói állomás közül 749 volt díjköteles tagja az intézetnek. A kijelölt nyugdíj összeget meghaladó 100—200—300—400 frtos magasabb díjtételt biztosított magának a 13,934 tanító és óvó közül összesen 291. — A jótéteményt nyert tagok száma 1886-ban összesen 2,704 volt. Az országos tanítói nyugdíj- és gyámalap-intézet minden levonás nélkül cselekvő vagyona 5,817,752 frt; tiszta vagyona azonban csak 5,676,800 frt, mert az 1886. évi folyamán ki kellett fizetni, illetőleg mint kifizetendő terhelő követelést le kellett számítani 140,951 forintot. Az intézet alapítványi vagyona az 1886. polgári év lefolyása alatt összesen 546,665 forinttal növekedett. Az 1875-iki polgári

év végével, a zárszámadás adatai szerint, a tiszta vagyoni állomány 485,379 forintból állott; a tagok száma akkor 8,537 volt, most 13,934, tehát azóta 5,397-tel, vagyis 11 év alatt évenként átlag 489 taggal szaporodott. Az 1886. évi zárszámadás cselekvő vagyona gyanánt kimutatott 5,817,752 forintból tényleg befolyt összesen 4,729,829 frt.; hátralékban maradt 1,087,923 frt., más szóval: minden 1000 frtból befolyt 813 frt. Az intézet évi kamat-jövedelme 244,937 frt. Kiadása „Kezelési és vegyes költségek“ címén 18,199 frt. — A befolyt 4,729,829 frtból értékpapirokban elhelyeztetett 596,320 frt.; magán- és jogi személyeknek kölcsönképpen adatott 4,133,509 frt.

— A gyergyói róm. kath. tanító-testület folyó hó 10-én Alfaluban tartott évi rendes közgyűlésén Buzás János egy indítványt tett a következőkben: az országgyűlési képviselők hason oda, hogy a következő tanügyi reformi pontok tüzessenek ki napirendre: 1) a tanítói nyugdíj-ügy méltányosabb alapra fektetése, 2) a fizetési minimum felemelése, 3) szabadalom körjegyzői vizsgára, 4) a szolgálati pragmatica és szakfelügyelet rendszeresítése, 5) az ötödik éves pótlék általás nosítása. Az indítványt egyelőre köröztetni határozták.

— Az iskolás gyermekek új veszedelme. A wiesbadeni természettudományi társulat ülésén dr. Guye, az amsterdami egyetem fülgőgyászati tanára érdekes felolvasást tartott egy általa fölfedezett betegségről, melynek ő aproxia nevet adott, a mi figyelemre méltó képtelenséget jelent. A betegség, melyben csak iskolás gyermekek és a serdülő fiatalság szenved, eredetét az orr betegségeitől veszi. E bajt dr. Guye legelőbb egy fiunál észlelte, a ki nem tudott az orrán át lélekezni s képtelen volt a tanulásra. Egy éve járt már az iskolába s nem volt képes többet megtanulni az abc három betűjénél. Megvizsgálván a fiut, azt tapasztalta, hogy orrlyukai a bennök levő nagy daganatok következtében egészen el vannak tömődve. Midőn Guye e daganatokat eltávolította, az előbb tehetségtelen fiu az egész abcét egy hét lefolyása alatt megtanulta. Ez a betegség legtöbbször oly gyermekeknél fordul elő, kik nyitott szájjal szoktak aludni.

— Nők az egyetemen. A zürichi egyetemen huszonhárom évvel ezelőtt egyetlen egy női hallgató volt, most pedig 66 van. E szám az összes hallgatóságnak egy nyolczadrészét képezi.

— Ismét háboru — az iskoláért. Lichtenstein Alajos herczeg azon törvényjavaslata, melyet az osztrák képviselőház elé terjesztett a felekezeti iskolák visszaállítására tárgyában, nagy mozgalmat támasztott. A bécs városi képviselőtestület egyik ülésén két határozatot fogadtak el a felekezeti iskolák ellen A határozati javaslatok a Linchtenstein-javaslatot a legkárosabb következtésűeknek jellemzik és felhívják a képviselőházat, hogy vesse el a javaslatot, mely a népoktatást a konkordátum idejébéli állapotba: teljesen az egyházi befolyás alá akarja juttatni. Egyesületek és kerületi hatóságok szintén a felekezeti iskolák ellen foglalnak állást. — A klerikálisok szintén erősen mozognak és aláírásokat gyűjtenek egy monstre deputációhoz, mely a képviselőházat Linchtenstein javaslatának támogatására akarja felkérni. Február havára nagy katolikus gyűlést terveznek.

— A középiskolákba az egész országban a folyó tanévre 41,454 tanuló iratkozott be; az előző tanévhez képest 254 a növekedés.

TARTALOM: Br. Eötvös József. Dr. Hegedűs István. — Kolozs megye népnevelésügye 188⁶/₇-ben. Kozma Ferencz. — Tárca: „A mi az embert környékezi.“ Zajzon Dénes. — Lapszemle: A munkaoktatásról: Tanítógyűléseink tárgyai. S. — Egyesületi élet. — Irodalom. — Vegyesek.